

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani Učiteljska tiskarna, Frar čiškanova ul. 6/L. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vsah vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Pošljite zanesljivo do 25. t. m. prijave naročnikov za 9. in 10. številko Zvončka

Državna prosvetna politika in zakon o proračunskih dvanajstinah.

Kakor ne moremo biti zadovoljni z državno prosvetno politiko v prejšnjih letih, t. j. od prevrata sem, tako se nam obeta v najbližji seziji parlamentarnega zasedanja preokret tudi v tem oziru.

Državna prosvetna politika se hoče preokreniti v hitrih korakih v smer državne prosvetne konsolidacije, t. i. unifikacije prosvetne zakonodaje v državi. Ena glavnih napak, da smo v prosveti tako neenotni, in da je napredek splošnih prosvetnih razmer primeroma majhen, je pripisovati temu, da še vedno nimamo enotnih prosvetnih zakonov za celo državo in so v veljavi še stari zakoni, ki se ne diferencirajo le po bivših pokrajinah, ampak celo po bivših deželah, t. j. z ozirom na bivše deželne šolske zakone.

To ni samo motilo, ampak je naravnost rušilo našo notranjo državno enotnost v prosveti. Preokret v tem tem oziru pomeni za našo državo velik plus.

Danes se intenzivno in z vso resnostjo izdelujejo načrti enotnih državnih prosvetnih zakonov in če nam bo usoda mila, bodo ti načrti predloženi že v najbližji bodočnosti narodni skupščini.

Najbolj se je zrcalila neenotnost prosvetne uprave na državnih učiteljskih skupščinah UJU, kjer so prišle te difference do izraza in so ovirale čisto enotnost nastopa v posameznih točkah in vprašanjih.

Kakor izražajo optimistični krogi narodnih poslancev, je pričakovati že v mesecu maju začetka dela na izenačenju prosvetne zakonodaje v državi in kot prvi zakon se omenja zakon o univerzah. Izgleda, da se hoče zidati prosvetno stavbo od vrha navzdol, proti čemur imamo resne pomisleke, ki smo jih imeli čisto že priliko izraziti.

Eden najvažnejših zakonov, ki tangira tudi prosveto v državi, je finančni zakon, ki predvideva prosvetni budget.

Ta zakon daje šole vsem prosvetnim zakonom možnost njihovega izvajanja, ker predvideva denarna sredstva za izvajanje prosvetnih zakonov. Finančni zakon pa je reguliral tudi marsikatero nujno vprašanje že pred izdajo specialnih zakonov.

Tako nam prinaša zakon o proračunskih dvanajstinah za april, maj, junij in julij 1925, ki ga je sprejela narodna skupščina mesto rednega budžeta, predvsem dve važni določbi, ki tangirata prosveto.

Člen 28. se glasi: »Minister prosvete se pooblašča, da izda na podlagi pooblastila ministrskega sveta, skladno s členom 94./II. odt. ustave enotni učni načrt in programe za vse šole svojega resor, ravnatoka da izednači roke pričetka in sklepa šolskega leta in način ocenjevanja učencev.«

S tem pooblastilom je minister prosvete dobil možnost, da tudi v slučaju, ako do novega šolskega leta ne bi bili sprejeti šolski zakoni, lahko izjednači učne načrte, rok pričetka in sklepa šolskega leta in ocenjevanje učencev za celo državo.

Kar se tiče učnih načrtov moramo povdariti, da je to morda potreba za druge dele države, pri nas so se učni načrti takoj po prevratu redigirali v zmislu novega položaja in tudi ne moremo odobravati preobširnega otesnjevanja in šabloniziranja v tem oziru.

Druga važna določba v tem zakonu se tiče disciplinarnega postopka za učiteljsko.

Člen 85. se glasi: »Člen 170. uradniškega zakona se ima tolmačiti tako, da se z njim ne menjajo predpisi zakona o srednjih in osnovnih šolah, ki še nadalje ostanejo v vsem v veljavi v pogledu disciplinarnih pregreškov in postopanja.«

Dalekosežnejši je ta člen!

Predvsem so dobila s tem nekako sankcijo dosedanja premeščenja, izvzemši onih, ki tangirajo stalnost.

Vsekakor je pa ta določba dvorezen nož!

Učiteljsvo se je samo izreklo na pokrajinski skupščini za poseben disciplinarni postopek za učiteljsvo ravno na podlagi člena 170. čin. zak. To vprašanje je sedaj že nekako prejucirano s to določbo finančnega zakona in nam je pričakovati, da bo bodoča šolska zakonodaja uvedla poseben disciplinarni postopek in disciplinarne predpise za učiteljsvo. S tem bi stopile disciplinarne določbe čin. zakona za učiteljsvo izven veljave, ker res niso primerne za ta resort.

Na drugi strani je pa vprašanje, ako je ta določba primerna za uveljavljanje sedaj, t. j. še pred enotnim šolskim zakonom.

Znano je, da obstojajo ravno v pogledu disciplinarnih predpisov največje razlike v državi, ker so disciplinarne predpise predvidevali deželni šolski zakoni. Bati se je, da se bo to pooblastilo zlorabljalo in se bodo vršile lokalne zlorabe tega tolmačenja proti učiteljsvu. Na drugi strani je težak disciplinarni postopek, ker so ukinjeni višji šolski sveti in ni predvidenega nadomestila za to in ne novih disciplinarnih senatov. Zavladala bo velika nejasnost in disciplinarni izrek bo prešel v roke posameznih oseb, kar moramo smatrati za zelo kvarno; dasi tudi od disciplinarnih predpisov čin. zakona nismo imeli dosedaj nič, ker disciplinarne preiskave niso prišle do konca in je bilo tudi to stanje nevzdržno. Značilno je, da se je srbsko učiteljsvo pričelo izrekat tudi proti uveljavljenju tega pooblastila sedaj.

Z zakonom o proračunskih dvanajstinah je pa dobil minister prosvete še druga pooblastila.

Tako je dobil pooblastilo, da sme iz kreditov likvidiranih prosvetnih oddelkov formirati prosvetne oddelke v vseh oblastih pri velikih županijah, s čimer bo postavil nove prosvetne referente, inspektorje in drugo uradništvo v oblastih, kjer ga še ni.

S tem zakonom je pridržal tudi sebi podeljevanje štipendij na univerzah ter omogočil organizacijo muzejev na teritoriju Srbije in Črne gore itd.

Že lansko leto smo ob priliki budžeta za leto 1924/25. opozarjali, kolike važnosti je za prosveto budžet in finančni zakon, ki tudi prosvetni politik v državi daje odločilne pravice, bodisi na podlagi kreditov, ki jih otvarja, bodisi na podlagi določb, ki jih obsega finančni zakon.

Ker so dvanajstine samo provizorij in stojimo pred razpravo rednega budžeta, je nujno, da posvečamo že sedaj temu vprašanju svojo pozornost in opozarjamo ponovno na določbe finančnega zakona ter proučujemo nujne potrebe za povzdigo prosvete, ki naj se vnesejo vanj.

—k.

Novi pravci v državni prosvetni politiki.

Načrt zakona o univerzah izdelan. — Omejitev zasebnega šolstva. — Ukinitev in omejitev ženskih učiteljskih. — Redukcija pri srednjem šolstvu.

Prosvetno ministrstvo je izdelalo načrt zakona o univerzah. Ministrski svet je v načelu sklenil redukcijo obstoječih fakultet. Načelo je, da se ustanove univerze, ki morejo zadovoljiti vsem potrebam modernega znanstva, z ozirom na prenapolnjenost, se posebno preučava vprašanje, da se uvede numerus clausus na univerzah.

Z novim vseučiliškim zakonom bodo stavljeni na razpoložanje vsi dosedanja univerzitetni profesorji. Njih ponovno nameščenje se izvrši po novem zakonu, ki določa široko avtonomijo visokih šol.

Z jesenskim tečajem stopi v veljavo nov pravilnik za podporo in ustanove akademikom. Po tem pravilniku se bodo odslej podpirale, oziroma dajale štipendije samo za one stroke, za katere naši državi primanjkuje naraščaj. Za tekoči letni semester (se izplačajo ustanove vsem, katerim so bile dovoljene v zimskem semestru. Ker budgetna sredstva za toliko številu štipendistov ne zadostajo, se je višina beogradskih štipendij reducirala proporcionalno tako, da morejo štipendije redno prejemati vsi, ki so jim bile dovoljene.

Ker se je srednje šolstvo, posebno pa nižje srednje šolstvo razširilo na škodo osnovnega šolstva, je ministr-

stvo prosvete sklenilo redukcijo srednjega šolstva.

Predvsem se prične ta izvajati pri zasebnem šolstvu. Gojenci teh zavodov bodo morali proti plačilu predpisanih taks polagati popolne izpite pred državnimi komisijami. To velja tudi za zasebne meščanske šole.

Posebno velika je bila hiperprodukcija učiteljskih. Za omejitev ženskih učiteljskih se je zavzemalo ponovno na skupščinah tudi učiteljsvo. Ministrstvo je podvzelo korake za omejitev tako pri zasebnih, kakor tudi pri državnih ženskih učiteljskih.

Ženska privatna učiteljska se omeje s tem, da se na novo gojenk ne sprejema. V državnih ženskih učiteljskih se uvede numerus clausus.

Komisija v ministrstvu prosvete, ki je pregledala, katere srednje šole, zlasti gimnazije, bi se dale ukiniti, je zavzela stališče, da ne kaže ukiniti celih zavodov, temveč le posamezne razrede, ki nimajo nekaj let zakonitega minimuma dijakov. S tem bodo zadeti predvsem višji razredi, kjer mnogokje število dijakov pade celo pod 15. Ako se na takih zavodih kasneje zopet za dotične razrede javi dovolj dijakov, se bodo ti razredi sami od sebe vzpostavili.

Kulturno gibanje.

—ko »Pedagoški teden« v Mariboru. »Ped. did. krožek« v Mariboru priredi v času od 11. do 16. maja t. l. pedagoški teden, kjer bodo razni predavatelji razpravljali o reformi našega šolstva: 1. Gonilne sile šolsko-reformnega gibanja. (G. Silih). 2. Reforma osnovne šole. (M. Senkovič). 3. Reforma meščanske šole kot enotne nižje srednje šole. (Fr. Fink). 4. Reforma srednje šole. (Iv. Fava). 5. Reforma učiteljske izobrazbe. (Dr. Franc Zgeč). 6. Reforma nadaljevalnega šolstva. (Drago Humek).

Gibanje učiteljske omladine.

—uč 13. redni sestanek naraščaja v Mariboru je bil 3. in 4. aprila 1925. Tretjega aprila nas je zopet peljal tovariš predsednik našega odseka v vinarsko in sadjarsko šolo. To pot so bile tovarišice odsotne, ker so prav ta dan izvrševale svojo versko velikonočno dolžnost, zbralo pa se nas je nad 30 tovarišev, ki smo z veseljem srcom pohiteli v vinarsko šolo, kjer nam je g. inž. prof. Petkovšek razkazoval razne gospodarske predmete, naprave in potrebščine ter nam na licu mesta nazorno govoril o poljedelstvu in živinoreji. Najprej smo si ogledali kokošnjak, v katerem so nas zlasti zanimala zaklopna gnezda. Prišli smo v skladišče, kjer nam je g. profesor z njemu lastnim strokovnim podajanjem, razjasnil pomen umetnih gnojil in nam jih nasul v roko, da smo spoznali najvažnejše: Apnov dušik, ki ga proizvajajo v Rušah, kalijevo sol in superfosfat. Ogledali smo si tudi hlevji gnoj in na to živino. Videli smo čisto plemensko rjavo švicarsko pasmo, holandsko, pingavsko in domorodno Marijadvorsko in Mursko pasmo ter simodolsko pasmo. Govoril nam je gospod profesor o ravnanju in krmljenju živine in prašičev, ki jih pa nismo mogli videti. Od hlevov smo šli na polje, najprej na težko zemeljno, ki je razdeljeno v 6 johov predelov v svrhu kolobarjenja. Na vsakemu predelu raste eno leto pšenica, drugo pesa, tretje koruza, četrto oves ali ječmen, peto in šesto leto detelja in trave, pa zopet v kolobarju od kraja. Zvedeli smo, kako je treba na polju sa-

dit in gojiti drevje. Nato smo šli na lahkozemeljno polje, razdeljeno tudi v šest predelov, toda po lha velik, na katerih se tudi kolobari, eno leto rž, drugo krompir, tretje koruza, četrto oves ali ječmen, peto in šesto leto detelja. Gosp. profesor nam je pri tem razložil način in vrednost gnojenja s hlevjim in umetnim gnojem. Prišli smo na poizkuševališče za razna gnojila in za razna žita. In končno smo si ogledali žitnico in razne poljedelske stroje. Bil je lep dan, solnčen popoldan, na polju so delali kmetovalci, šli smo mimo njih, gospod predavatelj nam je govoril o zemlji, o delu in o uspehih dela. Bil je za nas bogat popoldan, za katerega smo hvaležni g. inž. prof. Petkovšku. Hvala in prosimo, povabite nas še kdaj. — V soboto 4. t. m. pa smo se zbrali zadnjikrat pred prazniki. Ker smo že vsi bolj doma kot drugod, zato nam ni tov. predsednik našega odseka za ta sestanek pripravil nič, kar bi skušalo naše misli odvrti od njihove naravne poti. Predaval je sam: Kakšno snov in kako si jo naj izbiramo za narodno-prosvetna predavanja. Po kratki uvodni razpravi se je omejil na snov: »Kako bi se dal pregled o novem srbskem pesništvu«. Od Branka Radičevića do današnjega dne nam je predstavil najznačilnejše predstavitelje s kratkim značilnim opisom za njih življenje in delo ter je citiral tudi njih najlepše pesnitve. S tem predavanjem smo zaključili predvelikonočne sestanke, želeli si vesele praznike in mnogo prihrov, tudi ljubljanskim tovarišem in tovarišicam ter sklenili, da jih pridemo dne 18. aprila v čim največjem številu obiskat. Na svidenje!

Zapisnikarja.

Učiteljski pravnik.

—\$ Uljudna prošnja. Tovariši(ice) se obračajo name z raznimi vprašanji in zadevami. Rekel bi, da se dozdaj še niso mogli pritoževati, da bi jim po svoji moči v tem ne ustregel. Marsikoga sem opozoril, ne da bi se obrnil sam name, če sem videl, da je v kakij uradni stvari pregrešek, ki bi utegnil rešitev zategniti, da je mogla biti tako hitreje rešena. Tudi poslednji sem rad na razpolago; a povedati moram, da mi poština za odgovore (papir, ovitki in znamke) pregloboko sega v žep in ne zmorem vsega iz svo-

Pristopite k „Jugoslovenski Matici.“